

PATVIRTINTA

VšĮ Naujosios Vilnios poliklinikos
Direktoriaus 2023 m. vasario 14 d.
Įsakymu Nr. V-20

PRIKLAUSOMYBĖS NUO OPIOIDŲ PAKAITINIO GYDYMO METADONU ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Priklausomybės nuo opioidų pakaitinio gydymo metadonu tvarka (toliau – Tvarka) reglamentuoja pakaitinio gydymo metadonu paslaugos organizavimo bei teikimo tvarką VšĮ Naujosios Vilnios poliklinikos Psichikos sveikatos centre (toliau – PSC).
2. Tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 204 patvirtintais „Priklausomybės ligų gydymo ir reabilitacijos standartais“, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. V-653 „Dėl pakaitinio gydymo skyrimo ir taikymo priklausomybei nuo opioidų gydyti ir pakaitinių opioidinių vaistinių preparatų išrašymo, išdavimo, laikymo ir apskaitos asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašų patvirtinimo“ ir kitais Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymais, bei galiojančiais teisės aktais.
3. Pakaitinio gydymo metadonu paslaugos teikiamos vyresniems nei 18 metų asmenims draustiems privalomuoju sveikatos draudimu, pateikus asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus.
Pakaitinį gydymą metadonu gali gauti asmuo, kuris yra prisirašęs prie PSC, paciento socialinė situacija stabili, ir yra motyvuotas gydytis.
4. PSC specialistai dirbantys su pakaitinio gydymo metadonu paslaugas gaunančiais pacientais: gydytojaspsichiatras, psichikos sveikatos slaugytojas, socialinis darbuotojas, esant poreikiui – psichologas.

II. PAKAITINIO PALAIKOMOJO GYDYMO METADONU SKYRIMO TIKSLAI IR INDIKACIJOS

5. Priklausomybės nuo opioidų pakaitinio gydymo skyrimo tikslai:
  - 5.1. sumažinti ligos atkryčio riziką;
  - 5.2. pagerinti sergančiųjų priklausomybe nuo opioidų somatinę ir psichinę būklę, gerinti jų socialinę adaptaciją ir integraciją į visuomenę;
  - 5.3. geriau organizuoti ŽIV, hepatitų B ir C bei kitų infekcinių ligų prevenciją tarp narkotikus vartojančių asmenų;
  - 5.4. efektyviau gydyti gretutinius susirgimus (tuberkuliozę, cukrinį diabetą, gretutinius psichikos sutrikimus ir kt.);
  - 5.5. efektyviau gydyti narkotikų švirkštimosi komplikacijas (sepsį, pūlines infekcijas, hepatitus B, C, ir kt.) arba padėti jų išvengti;
  - 5.6. sudaryti sąlygas geresnei prenatalinei ir postnatalinei narkotikus vartojančių nėščių moterų priežiūrai;
  - 5.7. pritraukti narkotikus vartojančius asmenis gydytis;

5.8. ŽIV infekuotiems priklausomiems nuo narkotikų asmenims sudaryti galimybę nutraukti švirkščiamųjų narkotikų vartojimą, pagerinti antiretrovirusinio gydymo efektyvumą.

III. PAKAITINIO GYDYMO METADONU ORGANIZAVIMAS

6. Pakaitinio gydymo metadonu paslaugą skiria priklausomybės ligų centro gydytojas psichiatras, įvertinęs gydymo metadonu indikacijas ir pacientui sutinkant.

7. Priklausomybės ligų centro gydytojo psichiatro konsultacijai pacientą siunčia PSC gydytojas psichiatras arba šeimos gydytojas, kai pacientui yra diagnozuotas psichikos ir elgesio sutrikimas, vartojant opioidus, priklausomybės sindromas (F11.2).

8. Po konsultacijos priklausomybės ligų centre tolimesniam gydymui pacientą siunčia į PSC. Su šiuo siuntimu pacientas apsilanko PSC, kur gydytojas psichiatras supažindina pacientą su gydymo būdu bei reikalavimais, įsitikina asmens sugebėjimu duoti sutikimą dėl pakaitinio gydymo metadonu.

9. Pradėjus pakaitinį gydymą metadonu:

9.1. tarp paciento ir VŠĮ Naujosios Vilnios poliklinikos (toliau – Poliklinika) sudaroma sutartis, kurioje numatomi abiejų šalių teisės ir įsipareigojimai;

9.2. sudaroma bendradarbiavimo (paslaugų teikimo) sutartis tarp priklausomybės ligų centro ir PSC, kurioje nustatoma metadono pristatymo į PSC tvarka.

10. PSC gydytojas psichiatras skiria pakaitinį gydymą ne ilgesniam kaip 1 mėnesio laikotarpiui. Kartą per mėnesį PSC užpildo formą F027 ir kreipiasi į priklausomybės ligų centrą dėl tolesnio gydymo metadonu rekomendacijų. PSC, pateikdamas informaciją apie pacientą, kuriam taikomas pakaitinis gydymas metadonu, nurodo paciento vardą, pavardę, medikamento dozę, gydymo pradžią PSC, kiek dienų pacientas praėjusį mėnesį vartojo vaistinį preparatą bei trumpą gydymo ir priežiūros eigos aprašymą.

11. Priklausomybės ligų centre gydytojas psichiatras įvertina pakaitinio gydymo metadonu efektyvumą, asmens sveikatos istorijoje (forma Nr. 025/a) ir užpildęs formą F027 pateikia rekomendaciją dėl gydymo ir priežiūros tęsimo ar netęsimo ateinančių mėnesių ir tai pažymi paciento medicinos dokumentuose.

12. Pakaitinio gydymo metadonu tikslus ir trukmę nustato gydantis gydytojas tai aptaręs su pacientu. Gydymo planas įrašomas į paciento ambulatorinę asmens ligos istoriją (forma 025/a). Gydymo plane, atsižvelgiant į konkrečią paciento klinikinę ir socialinę situaciją, gali būti numatomi:

12.1. ištyrimas dėl sifilio, ŽIV ir hepatito C, esant indikacijų – dėl tuberkuliozės;

12.2. komplikacijų ir gretutinių susirgimų gydymas;

12.3. psichologinės ir socialinės rehabilitacijos priemonės, apsilankymas pas socialinį darbuotoją – ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį, apsilankymas pas psichologą – pagal indikacijas.

12.4. psichiką veikiančių medžiagų nustatymo organizmo terpėse tyrimas.

13. PSC specialistai tikslina gydymo planą ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius, įrašydami pakeitimus į medicinos dokumentus. Prireikus pacientai siunčiami į GKK. Ne rečiau kaip kartą per metus vertinamas kompleksinės pagalbos pacientams efektyvumas, jeigu ji buvo numatyta.

14. Pakaitinį palaikomąjį gydymą metadonu paslaugą gali gauti tik priklausomybės ligų centre šiais atvejais:

14.1. kai nėra galimybės užtikrinti nepertraukiamo gydymo ar jo tęstinumo PSC;

14.2. kai PSC rekomenduoja pakaitinio palaikomojo gydymo paslaugas dėl besikartojančių recidyvų, gretutinių psichikos ir somatinių sutrikimų, nėštumo, gretutinių infekcijų (ŽIV, virusinio hepatito C, TB), žemo darbinės ir socialinės integracijos lygio, nusikalstamo elgesio, esant išskeltoms byloms ir šios paslaugos yra geografiškai prieinamos;

- 14.3. kai pacientas pats pageidauja gauti paslaugas priklausomybės ligų centre;
- 14.4. kai gydyti priklausomybės ligų pacientą siunčia probacijos tarnybos, vadovaudamosi teismo įpareigojimu pacientui gydytis, arba savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybos ir paslaugos yra geografiškai prieinamos.
- 14.5. Kai gydymo metu iškyla problemų, kurioms spręsti reikalinga atvejo vadybininko pagalba.

IV. METADONO IŠDAVIMO TVARKA

15. Metadonas vartojamas dviejų psichikos sveikatos centro darbuotojų akivaizdoje. Pacientai į metadono kabinetą užeina po vieną. Metadonas pacientui išduodamas kasdien, išskyrus savaitgalio ir švenčių dienas. Dozatoriumi į vienkartinį indą įpilama nustatyta preparato dozė, pacientas išgeria ją personalo akivaizdoje, išskalauja panaudotą indelį tekančiu vandeniu ir išmeta į utilizavimo konteinerį. Pacientas pasirašo dokumentuose, patvirtindamas metadono gavimo faktą.
16. Galima išduoti pacientams išsinešti metadoną, skirtą ne daugiau kaip 6 dienoms (išdavimo dienos dozė išgeriama personalo akivaizdoje net tuo atveju, kai kitas dozes leidžiama išsinešti) tik šiais atvejais:
- 16.1. jeigu paciento darbinė ir socialinė situacija stabili, šlapimo testo rezultatai dėl nelegalių narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo neigiami, gydymo planas sėkmingai įgyvendinamas;
- 16.2. jeigu pacientas suserga, susidaro sunki somatinė situacija;
- 16.3. jeigu vaistiniai preparatai skirti vartoti įstaigos nedarbo dienoms;
- 16.4. nėščiai moteriai nuo 36 nėštumo savaičių, jeigu neatitinka 16.1 papunktyje nustatytų sąlygų;
- 16.5. pacientui, vienam auginančiam ikimokyklinio ar priešmokyklinio amžiaus vaiką, nelankantį ugdymo įstaigos, arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų.
17. Pacientų atstovams pagal Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymą (toliau – atstovas) leidžiama paimti ir perduoti metadoną, skirtą ne daugiau kaip 3 dienoms, pacientui tokiais atvejais:
- 17.1. pacientui susirgus ir ambulatoriškai gydantis namie, atstovams pristačius tai patvirtinantį gydytojo pasirašytą dokumentą, kuriame nurodyta paciento ligos diagnozė ir ambulatorinio gydymo trukmė;
- 17.2. esant ūmiems sveikatos sutrikimams (ūmios infekcijos, aukšta temperatūra, pykinimas, viduriavimas ir kt.), kuriuos įtaria arba nustato pakaitinį gydymą skiriantis gydytojas, informuojant pacientą ir atstovą, kad sveikatos priežiūros specialistas gali atvykti patikrinti paciento sveikatos būklės į namus.
18. Metadono išdavimas išsinešimui gali būti nutraukiamas GKK arba gydančio gydytojo sprendimu pacientui pažeidus nustatytus dalyvavimo metadono programoje reikalavimus.
19. Pakaitinio palaikomojo gydymo metadonu atveju vadovaujantis klinikinėmis indikacijomis atliekami šlapimo tyrimai, siekiant nustatyti kitų narkotikų vartojimą bei objektyviai įvertinti gydymo eigą. Nustačius besikartojantį narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą, ar tikslinga tęsti pakaitinį palaikomąjį gydymą, sprendžiama kompleksiskai įvertinus paciento būklę, gretutinius susirgimus, užsikrėtimą ŽIV ir kitomis infekcijomis, rizikingo elgesio ir žalos mažinimo visuomenei ir asmeniui reikšmę. Pašalinimą iš pakaitinio gydymo metadonu programos sankcionuoja GKK.
20. Atvejais, kai pacientai, gaunantys pakaitinį palaikomąjį gydymą metadonu, hospitalizuojami kitose gydymo ir medicininės reabilitacijos įstaigose, gydytojas psichiatras siunčia medicinos dokumentų išrašą (forma Nr. 027/a „Medicinos dokumentų išrašas / siuntimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-120 „Dėl Privalomų sveikatos statistikos apskaitos ir kitų tipinių formų bei privalomų sveikatos statistikos ataskaitų

formos patvirtinimo“) ASPĮ kartu su metadonu. Išrašė nurodoma metadono dozė ir vartojimo reikalavimai. Metadonas perduodamas pasirašius slaugos administratorei. Poliklinikos administracija metadono perdavimo ir skyrimo tvarką suderina su šių įstaigų administracija.

21. Informaciją apie asmenis, pradėjusius ir pabaigusius pakaitinį gydymą, Poliklinika teikia Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka.

V. PAKAITINIO PALAIKOMOJO GYDYMO FINANSAVIMAS

22. PSC pakaitinį palaikomojo gydymą metadonu taiko asmenims, draustiems privalomuoju sveikatos draudimu, iš jiems skiriamų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų.

23. Pakaitiniai opioidiniai vaistiniai preparatai ir narkotinių medžiagų nustatymo testai asmenims, draustiems privalomuoju sveikatos draudimu, finansuojami iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų.

VI. MEDICINOS DOKUMENTACIJA

24. PSC medicinos dokumentacija pildoma ir tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

25. Tiriamieji ir gydomieji veiksmai bei rezultatai aprašomi asmens sveikatos istorijoje (forma Nr. 025/a) raštu ar elektroniniu būdu pateikiamos išvados ir (ar) rekomendacijos priklausomybės ligų centrui.

26. Privalomos sveikatos statistikos apskaitos, ataskaitos ir kitos tipinės formos saugomos Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.
